

PAG-ACCESS SA MGA OPORTUNIDAD SA TRABAHO

Sa pagtatapos ng sesyon, magagawa ng mga kalahok na:

1. Tukuyin ang partikular na trabahong nais nila batay sa kanilang plano sa karera;
2. Makuha ang mga bagong kasanayan nang epektibo upang mapabuti ang tsansa sa trabaho;
3. Magsagawa ng mas mabisang paghahanap ng trabaho; at
4. Kumilos nang may kumpiyansa kapag nag-aaplay para sa trabaho.

“Kapag may itinanim, may aanihin”

Ang kasabihang ito ay tumutukoy din sa pagtitiyaga. Hindi mo makakamtan ang mga bagay na iyong inaasam sa buhay o maaabot ang iyong mga layunin sa buhay sa pamamagitan lamang ng pag-asa na ito ay matutupad. Ito ay makakamit sa pamamagitan ng pagtitiyaga, pagsisikap, at dedikasyon.

Ang landas ng karera ng empleyado

Ang mga empleyado ay nagtatrabaho para sa mga organisasyon (kumikita, hindi kumikita, pamahalaan) kung saan maaari silang mag-ambag sa mga resulta ng buong organisasyon.

Nag-aambag ang mga empleyado ng kanilang mga kasanayan at kadalubhasaan upang matulungan ang kanilang organisasyon na matupad ang layunin nito. Ayon sa Northeastern University D’Amore-McKim School of Business (2020), ang mga matagumpay na empleyado ay madalas na nagpapakita ng mga katangiang tulad ng:

- a. Mga kasanayan sa organisasyon. Nauunawaan kung paano unahin ang mga gawain at pamahalaan ang lahat ng kanilang mga responsibilidad upang ang mga proyekto ay tumakbo nang maayos at ang oras ay magamit nang epektibo at mahusay.
- b. Kakayahang mag-adjust. Madali silang makaangkop sa mga bagong kasamahan, binagong proseso, at mga bagong kasangkapan upang magkaroon ng mas mataas na tsansa ng tagumpay sa lugar ng trabaho.
- c. Malakas na etika sa trabaho. Masipag na manggagawa na nagtutulak at naghahatid ng mga resulta, nagpatupad ng mabisang mga estratehiya at nangunguna sa mga pagbuti ng proseso upang patuloy na umusad ang organisasyon.

Pag-alam kung aling mga trabaho ang may mataas na demand

Mag-scan ng lokal na merkado ng trabaho upang matukoy ang mga trabahong in-demand. Maaaring gawin ito sa pamamagitan ng pag-check ng mga job openings sa malalaking organisasyon na nagpapatakbo sa lokalidad tulad ng mga negosyo at opisina ng gobyerno. Maaari ring tingnan ang mga bagong negosyo na magbubukas o nagpapalawak sa lokalidad (hal. isang pambansang food chain na malapit nang magbukas, isang bagong tayong mall, atbp.). Isang magandang mapagkukunan ng impormasyon sa mga lokal na job openings ay ang Public Employment Service Office (PESO) sa lokal na yunit ng pamahalaan (LGU). Ang mga lokal na negosyo ay nagpo-post ng job openings sa pamamagitan ng PESO sa lokalidad. Karamihan sa PESO ay nagsasagawa ng mga job fair upang matulungan ang mga negosyo na mapunan ang mga bakanteng posisyon.

Pagsusuri ng angkop na trabaho

Sa pagpili ng partikular na trabaho o gawain, ang unang hakbang na kailangan mong gawin ay suriin kung ang iyong kasanayan ay angkop sa pangkalahatang mga kinakailangan ng trabaho. Sa pangkalahatan, ito ay maaaring matukoy sa pamamagitan ng iyong edukasyonal na background, karanasan sa trabaho, at espesyal na pagsasanay.

Pagpapabuti ng Kasanayan o Pagpapalakas ng Employability

Ang pagpapabuti ng kasanayan ay maaaring mangailangan ng pagkumpleto ng isang kolehiyo o bokasyonal na kurso, pagkakaroon ng karanasan sa trabaho, o pagkuha ng espesyal na pagsasanay. Ang isang epektibong tagapagkaloob ng mga bokasyonal na kurso at mga programa sa pagsasanay ng mga espesyal na kasanayan ay ang Technical Education and Skills Development Authority (TESDA). Dapat mong isama ang pagkuha ng mga bagong kasanayan o pagpapabuti ng iyong mga kasanayan sa iyong plano sa karera. Narito ang ilan sa mga mas popular na bokasyonal na kurso na inaalok ng TESDA:

- a. Shielded metal arc welding
- b. Pagluluto
- c. Serbisyo sa pagkain at inumin
- d. Produksyon ng tinapay at pastry
- e. Paglilinis ng bahay
- f. Pag-install at pagpapanatili ng elektrisidad
- g. Pagseserbisyo ng computer system
- h. Pag-iingat ng aklat
- i. Serbisyo sa contact center

Nag-aalok ang TESDA ng mga scholarship at tulong pinansyal. Ang lahat ng Pilipino, kasama ang mga Overseas Filipino Workers (OFW), ay maaaring mag-apply para sa mga scholarship.

**Proseso ng Paghahanap ng Trabaho**

Ang paghahanap ng trabaho ay isang proseso na kinabibilangan ng mga sumusunod:

**a. Tukuyin ang trabahong nais mo.** Mag-self-check at tiyakin na mayroon kang angkop na mga kasanayan. Kung wala, maglaan ng oras at pera upang makuha ang mga kasanayan sa pamamagitan ng pagkuha ng bokasyonal na kurso ng TESDA o espesyal na programa ng pagsasanay sa kasanayan. Iba pang mga bagay na kailangan mong isaalang-alang ay ang lokasyon, sahod, mga benepisyo, oras ng trabaho, at pag-unlad ng karera, bukod sa iba pa.

**b. Gumawa ng biodata o resume.** Ang biodata o resume ay nagbibigay ng buod ng iyong karanasan at kaugnay na impormasyon sa inaasahang employer. Ang biodata (biographical data) ay isang makalumang terminolohiya para sa resume o C.V. (curriculum vitae). Sa isang biodata, ang pokus ay nasa personal na mga detalye tulad ng petsa ng kapanganakan, kasarian, relihiyon, lahi, nasyonalidad, tirahan, kalagayan sa pag-aasawa, at iba pa.

Sa kabilang banda, ang resume ay karaniwang buod ng isang tao's edukasyon, kasanayan, at karanasan sa trabaho kapag nag-aaplay para sa isang bagong trabaho. Ang resume ay hindi naglalaman ng lahat ng detalye ng isang profile, kundi ilan lamang sa mga tiyak na kasanayan na naiaangkop sa target na job profile. Narito ang ilang mga bagay na dapat tandaan sa pagbuo ng resume:

- 1. I-highlight ang iyong pinaka-relevant na karanasan;
- 2. Huwag kopyahin ang eksaktong mga salita mula sa job description;
- 3. Gumamit ng datos;
- 4. Isama ang mga soft skills;
- 5. Isama ang mga personal na tagumpay;
- 6. Isaalang-alang ang isang summary statement sa simula; at
- 7. Sabihin ang katotohanan.

**Karaniwang mga bahagi ng isang resume:**

- 1. Career objectives
- 2. Summary or highlights
- 3. Skills
- 4. Work experience
- 5. Education and training
- 6. References
- 7. Contact information

**c. Maghanap ng trabaho.** May iba't ibang mapagkukunan para dito. Maaari kang humingi ng rekomendasyon mula sa mga kaibigan, tingnan ang mga pahayagan, maghanap sa internet, Facebook, o pumunta sa mga tanggapan ng gobyerno at/o mga website.

- i. Lokal na PESO.
- ii. Philippine Overseas Employment Authority (POEA).
- iii. Bureau of Local Employment (BLE).
- iv. Technical Education and Skills Development Authority (TESDA).
- v. Mayroon ding mga pribadong website para sa paghahanap ng trabaho tulad ng:

JobStreet - <https://www.jobstreet.com.ph>  
TrabaHanap - <https://www.trabahanap.com/home>  
LinkedIn - <https://www.linkedin.com/>  
Kalibrr - <https://www.kalibrr.com/c/kalibrr-ph/jobs>

**d. Mag-ingat sa mga illegal na recruiter.** Maging maingat sa mga illegal na overseas recruitment at mga humihingi ng paunang placement fees. Kung ikaw ay biktima ng illegal recruitment sa ibang bansa, makipag-ugnayan sa POEA <http://www.poea.gov.ph/contact.html>.

**e. Pag-aaplay para sa trabaho at paghahanda ng mga pangunahing kinakailangan.** Magsanay ng tamang etiquette sa telepono kapag gumagawa ng mga pagtatanong sa telepono. Punan ang job application form sa pinakamahusay at tapat na kaalaman. Maging handa at kumuha ng mga sumusunod:

- a. National Bureau of Investigation (NBI) clearance;
- b. Tax Identification Number (TIN) mula sa Bureau of Internal Revenue (BIR) lokal na opisina; at
- c. Social Security System (SSS) number.

Ang NBI clearance ay magpapakita o magpapatunay kung mayroon kang kriminal na rekord o wala. Ang TIN ay kinakailangan para sa pagbabayad ng mga buwis (sa iyong ngalan) na kinukuhanan o ibinabawas mula sa iyong sahod o kita sa gobyerno. Ang SSS number ay kinakailangan para sa pagbabayad ng buwanang kontribusyon para sa iyong pensyon at iba pang benepisyo. Ang Government Service Insurance System (GSIS) ay ang kapantay ng SSS kung ikaw ay empleyado ng gobyerno.

**f. Maghanda para sa isang job interview.** Ang paghahanda para sa isang job interview ay nangangahulugang maglaan ng oras upang maingat na isaalang-alang ang iyong mga layunin at kwalipikasyon kaugnay sa posisyon at employer. Narito ang mga hakbang para maghanda para sa isang interview (Indeed 2020):

- i. Maingat na suriin ang job description.
- ii. Isaalang-alang kung bakit ka nag-i-interview at ang iyong mga kwalipikasyon.
- iii. Magsagawa ng pananaliksik sa kumpanya at tungkulin.
- iv. Isaalang-alang ang iyong mga sagot sa mga karaniwang tanong sa interview.
- v. Magpraktis ng iyong pagsasalita at body language.
- vi. Maghanda ng mga maisip na tanong para sa interviewer.
- vii. Magsagawa ng mga mock interviews.

**g. Etiquette sa Interview.** Ang pagpapanatili ng tamang etiquette sa interview ay isang mahalagang hakbang upang makagawa ng mahusay na impresyon, kasama ang masusing paghahanda at kapansin-pansing mga sagot. Narito ang ilang mga tamang asal sa panahon ng interview (Coburg Banks, 2020):

- i. Timing ay mahalaga. Huwag ma-late. Huwag ding masyadong maaga. Ang pagdating 15 minuto nang maaga ay halos perpekto.
- ii. Magsuot upang makapag-iwan ng magandang impresyon. Magsuot ng maayos at ipakita na ikaw ay handang maglaan ng oras upang mapabilib ang interviewer.
- iii. Alamin ang pangalan ng interviewer. Tandaan ang pangalan ng interviewer bago dumating sa interview.
- iv. Maghandog ng handshake sa interviewer. Palaging i-handshake ang iyong interviewer. Maaaring kailangan mong magpraktis ng iyong handshake. Maging matatag, ngunit hindi masyadong mahigpit. Huwag hawakan ng masyadong mahaba. Ngumiti.
- v. Uminom ng inumin. Karamihan sa mga interviewer ay mag-aalok sa iyo ng inumin (tubig, kape, atbp.). Uminom kapag inaalok.
- vi. Patayin ang iyong mobile phone. Hindi magalang sa interviewer kung ang iyong telepono ay tumunog sa panahon ng interview. Huwag ding tumugon sa isang text o tawag habang nasa interview.
- vii. Bantayan ang iyong body language. Umupo ng maayos at magmukhang tunay na interesado. Panatilihin ang magandang eye contact. Huwag mag-slouch. Huwag tumungo pasulong, patungo sa interviewer. Huwag mag-point. Huwag i-cross ang iyong mga braso.
- viii. Maging handa. Tingnan ang 'prepare for a job interview'.
- ix. Huwag mag-over-share. Mayroong manipis na linya sa pagitan ng pagkakabonding sa iyong interviewer at pag-o-over-share. Ibahagi lamang ang mga bahagi ng iyong buhay na may kinalaman sa trabaho (i.e. karanasan sa trabaho).
- x. Ipakita ang pasasalamat. Siguraduhing pasalamatan ang interviewer para sa kanyang oras at maghandog ng handshake.

**h. Tanggapin o tanggihan ang alok ng trabaho.** Ang alok ba ay ayon sa napag-usapan o na-advertise ng employer? Ano ang mga benepisyo? Mayroon bang insurance coverage? Ang PhilHealth (insurance coverage) at mga kontribusyon sa SSS ay obligado para sa mga employer.

**Mga Pangunahing Mensahe ng Pagkatuto**

- Pagsusuri sa Merkado ng mga in-demand na trabaho
- Pagsasagawa ng self-assessment sa iyong mga kasanayan
- Pag-upgrade ng Kasanayan
- Paglikha ng Epektibong Resume
- Pagsusumite ng Aplikasyon
- Paghahanda ng mga Dokumento
- Paghahanda para sa Interview

**TAKDANG ARALIN:**

1. Magsagawa ng pananaliksik tungkol sa mga in-demand na trabaho sa inyong lugar. Maaari kayong sumangguni sa mga resource na tinalakay sa sesyon, halimbawa, ang lokal na PESO, POEA, PhilJobNet, Jobstreet, at iba pa.
2. Tukuyin ang mga kaugnay na trabaho batay sa inyong plano sa karera.
3. Magsagawa ng self-assessment tungkol sa pagkakatatag na trabaho.
4. Kung kinakailangan ng pagsasanay, magtanong sa inyong lokal na tanggapan ng TESDA tungkol sa mga available na vocational courses o specialized skills training programs na inaalok at pag-aralan ang pag-apply para sa scholarship grant.
5. Ihanda ang inyong biodata o resume.
6. Mag-apply sa inyong target na trabaho.